

IRODALOM.

Dr. Fináczy Ernő : Az ókori nevelés története. Vezérfonal egyetemi előadásokhoz. Második, bővített kiadás. Budapest. Kiadja Hornyánszky Viktor. Főbizományos Kókai Lajos. 1922. (8-r., 325 lap.)

Az első kiadás tizenhat év alatt elfogyott s íme, itt a második, bővített kiadás! Nem közönséges siker a mi viszonyaink között, hol a lelki függetlenek alacsony száma következtében a tudományos munkáknak gyér a közönségük. De nem ez a külső siker a fontos, hanem az az alig értékelhető jótékony hatás, mellyel Fináczy neveléstörténeti könyvei a magyar tanárság színvonalának emeléséhez hozzájárultak. Intő és ragyogó példa más szakok számára: jó, alapos vezérfonalak íratása többet lendít felsőbb oktatásunk kihagyásokkal működő gépezetén, mint a legjobban átgondolt papiros-programm.

A második kiadás lényegben nem különbözik ugyan az elsőtől, de azért alig-alig van lap, melyen nem dolgozott volna a szerző gondos keze. Különösen a görög nevelésről szóló rész változott jelentékenyebben. Az új forrásszemelvények, az új jegyzetek, a hatalmasan megnövekedett irodalmi útmutató jelzik, hogy Fináczy továbbra is szerető figyelemmel kísérte könyve tárgyát s az első kiadás közrebocsátásával nem tekintette munkáját befejezettnek. Kellemes újítás a kisebb fejezeteknek vastagabb betűkkel nyomott címei, ezek a tartalomúritések, melyek a könyv tagoltságát, áttekinthetőségét, szóval didaktikai értékét nagyban emelik.

Külön ki kell emelnem Fináczynek gonddal mérlegelt, tudatos mérsékletét. Az új kiadás azonos külső forma mellett csak 18 oldallal bővebb a réginél. Fináczy a tudás teljéből merít: könnyű lett volna neki könyvvet felduzzasztania *μέγα βιβλίον*-ná — ez esetben, a didaktikai szempontot tekintve: *μέγα χαρόν*-ná. Jól tette, hogy továbbra is megmaradt a lényegesnél.

Huszi József.

Aristoteles. Írta: Pauler Ákos. (Filozófiai Könyvtár. Szerkeszti: Kornis Gyula. I.) Budapest, 1922. 153 l.

Örömmel üdvözöljük Kornis Gyula új vállalatát, a Filozófiai Könyvtárt, melynek célja részint a klasszikus jelentőségű filozófusok egyes műveinek vagy a róluk szóló történeti monografiáknak, részint a filozófia egyes problémaköreit rendszeresen tárgyaló műveknek kiadása. E vállalat megjelenésében is látjuk ama filozófiai érdeklődésnek egyik nyilvánulását, mely az utolsó időben oly sokat ígérő erővel lobbant fel nálunk is, és amely remélhetőleg több lesz hamar elalvó szalmatüznél vagy múló divatnál. A vállalat első száma Pauler Ákos Aristotelesé. Van abban, mondhatni, bizonyos elismerésreméltó szerkesztői stílszerűség és talán programmatikus tervszerűség is, hogy épen a nagy-stagiritát ismertető munkával kezdődik a sorozat. Mintha magában e tényben is kifejezésre jutna az a meggyőződés, melyet Pauler Ákos úgy fejez ki könyvének utolsó mondatában, hogy Aristotelesre «kell a jövőben is építenünk, ha szilárdat és maradandót akarunk alkotni». Az egész könyv mintegy illusztrációja, illetőleg demonstrációja ennek a tételnek. Egy bevezető fejezet után, mely Aristoteles életének és műveinek rövid áttekintését adja, hét fejezet tárgyalja az egyes filozófiai disciplinákat, amint legjelentősebb részeik Aristoteles

különféle munkáiban megjelennek: a logikát, metafizikát, fizikát (természetfilozófiát), lélektant, etikát, művésztant (aesthetikát) és politikát (az állami élet filozófiáját). A kilencedik fejezet ismerteti Aristoteles szaktudományi kutatásait, elsősorban a természettudományiakat (az asztronómia, meteorológia és biológia körébe tartozókat), azután pedig a történelmieket, illetőleg alkotmánytaniakat, amint azokat az 1891-ben felfedezett munka feltárja. A tizedik és egyszersmind utolsó fejezet «Mit köszönünk Aristotelesnek?» címmel összefoglalólag próbálja megállapítani, hogy «Aristoteles mennyiben tényező mai kultúránk életében is». Pauler könyve; nevezetesen Aristoteles filozófiájának egyes részeit ismertető fejezeteiben, célszerű architektónikával van felépítve és a fejezeteken belül áttekinthetően illeszkednek egybe az egyes megállapítások. Ezek mindig híven követik az aristotelesi szöveget és minden megállapítás mellett ott találjuk a margón az illető szöveghely megjelölését ellenőrizhető dokumentumául annak a történelmi hűségnek, melyre Pauler, mint előszavában mondja, mindenkéltől törekedett. Ezzel a történelmi hűséggel nincs ellentétben az, hogy Aristoteles tanainak elemzéséből is kiérezzük Pauler saját rendszerének körvonalait, amint azokat *Bevezetés a filozófiába* című könyvében kifejtette. Tekintettel folyóiratunk sajátos hivatására megemlíjtük még, hogy Aristotelesnek a nevelésre vonatkozó gondolatai is eléggé ki vannak emelve, még pedig részben Aristoteles etikai, részben pedig különösen politikai tanításával kapcsolatban. Pauler könyvét melegen ajánljuk a lapok olvasóinak figyelmébe és a szerzővel együtt mi is kívánatosnak tartjuk, hogy műve «különösen a középiskolai tanárság körében szerezzen híveket és apostolokat Aristoteles tanulmányozásának».

Waldápfel János.

A lelki fejlődés útja. Az 5—15 éves gyermek spontán tevékenységei. Írta **Nemesné M. Márta**, zárófejezettel ellátta **Dr. Révész Margit**. Bpest, 1920. Bethlen G. irod. és ny. r.-t. (221 lap.)

Kiindulva azon feltevésből, hogy mindaz, amit a gyermek saját szántából, szívesen és megismételve cselekszik, a benne rejlő s megnyilvánulásra vágyó érdeklődésre vall, viszont az érdeklődés mint az ön-szántú megnyilvánulása legtermészetesebb indexe az egyéniség legbensőbb magvának, az érdeklődés fejlődési menetének megszaabását választja a két női társszerző az egész lelki fejlődés útjának megismeréséhez. Ezen — nézetünk szerint jogosult — álláspontból kiindulva igyekszik megrajzolni *Nemesné* az érdeklődés fejlődésének menetét a $4\frac{1}{3}$ éves kortól a 15. évig. Így elsősorban saját lánykája spontaneitását vizsgálja olyképen, hogy annak önkéntes kérdéseit egy teljes éven át $5\frac{1}{3}$ éves koráig feljegyzi s ezenfelül kfs fia kérdéseiről is egy hónapon át naplót vezet. Ezen, a hét éves korig terjedő rész a legterjedelmesebben áttanulmányozott, míg a 7—9 éves korban az eleven kapcsolat szülő s gyermek között már kevésbé erőteljes s így az adatok is gyérebbek. A 9—15 éves korra nézve már a kérdőívek módszeréhez nyúl, melyeket annyira megegyezőnek talál adataiban, hogy megbízhatóságukban nem kételkedik. A 21 kérdőív ilyképen nyert adatait kiegészíti felnőttek visszaemlékezéseiből nyert adatokkal, melyek megbízhatósága a kísérő körülmények elmondása alapján biztosítottnak látszott. Hogy az osztálykülönbségek hatását is megállapíthassa, külfelki iskolai gyermekeken